Ч. 279 (14.822). Львів, субота 18. грудня 1937. Upłata pocztowa uiszczona gotówką Рік LVIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
„ Банку Чеських Легіон. Прага „Діло“.
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно (з книжкою) . 5.00 зол.
Чвертьрічно . . . . 15.00 „
Піврічно . . . . . 30.00 „
Річно . . . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА“ В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Київська опера в руках націоналістів.

Київська преса гостро критикує дирекцію ...ажоїшньої опери, яка стала „осідком буржуазних націоналістів, ворогів совітського ладу й антисемітів“. На спеціяльних сходинах артистів опери можна було чути промови зі закликами: Усунути чужі елементи

Подібні відносини панують і в харківській опері. (АТЕ).

ЖІНКИ У НАЙВИЩІЙ РАДІ СССР.

Як виходить зі звіту центральної виборчої комісії СССР, до союзної найвищої ради вибрали 184 жінки; є це здебільша „стахановки“ і колгоспниці.

СПРАВА ДОНАЛД-РОБІНСОНІВ.

Недавно пропало без вістки на території СССР двоє американців, подружжа Доналд-Робінсон. ТАСС заявляє, що державним органам невідомо, куди вони ділися, але як їх лише вдасться віднайти, вони підуть до вязниці під замітом троцькізму.

Комплікації довкола інциденту з каноніркою „Панай“.

Американський державний секретар заявив на основі оповідань пасажирів канонірки „Панай“, що японці, збомбардувавши канонірку, почали її сильно обстрілювати скорострілами з літаків і моторівок. Кількох японців увійшло на чердак канонірки і перебували там яких 5 мінут, значить — вони мусіли побачити американський прапор.

На думку державного секретаря ті обставини поважно загострюють ситуацію.

ЯПОНЦІ ЗАПЕРЕЧУЮТЬ.

Японська військова влада у Шанґаю рішуче заперечує версію, немовби японські моторівки обстрілювали збомбардовану американську канонірку, а японські вояки увійшли на її чердак

БРИТІЙСЬКИЙ УРЯД ВДОВОЛЕНИЙ ЯПОНСЬКИМИ ПЕРЕПРОСИНАМИ.

Перший льорд адміралітії Даф Купер заявив, що випадок на ріці Янтсе можна виясниги хіба недостачею дисципліни в японському війську, яке обстрілювало невтральні судна.

Японський уряд висловив з того приводу щирий жаль і на думку Дафа Купера ці перепросини треба приняти як вдоволяючі. Все таки треба поробити заходи, щоб не допустити до подібних випадків на майбутнє.

ВІЙСЬКОВІ ТРАНСПОРТИ В НЕВІДОМОМУ НАПРЯМІ.

Кілька тисяч японських вояків відплило вчора на транспортових суднах у невідомому напрямі, мабуть до Нанкіну або до південного Китаю.

Франко-турецькі військові наради.

СТРАТЕҐІЧНЕ ЗНАЧІННЯ АЛЕКСАНДРЕТТИ ДЛЯ ТУРЕЧЧИНИ.

Вчора почалися в Анкарі наради представників ґенеральних штабів Франції та Туреччини, згідно з женевським договором, що його заключила Франція з Туреччиною у травні ц. р. у справі санджаку Александретти. Обі держави зобовязалися тоді ужити всіх засобів на випадок якогонебудь нападу на санджак

При цій нагоді підкреслюють стратеґічну вагу санджаку Александретти та цілої північної Сирії для Туреччини. Крізь ті землі переходить залізниця до Баґдаду — єдина, яка лучить Курдистан з рештою Туреччини. З огляду на повстання курдів туркам дуже залежалоб на тім, щоби мати у своїх руках ту залізницю.

Великобритійські маневри над Суезьким каналом.

ФРАНЦУСЬКІ КОРАБЛІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У МАНЕВРАХ

Вчора перед полуднем почалися 3-денні маневри британських сухопутніх, морських і повітряних сил у смузі Суезького каналу. Беруть в них участь 8.000 піхоти ' всі британські військові частини з тої околиці.

Є це найбільші маневри, які до тепер там колинебудь відбулися. Їхньою темою є оборона Суезького каналу як від египетської, так і від арабської сторони. Фльота матиме завдання охоронити вїзд і виїзд з каналу

Сензацію викликав факт, що 3 французькі кружляки, які перед 2-ма днями причалили до Порт Саїду, переводять вправи рівнобіжно з британською фльотою.

Урядово заявляють, що між тими паралельними вправами нема звязку, але закордонні обсерватори міркують, що обі держави заключили договір у справі спільної оборони Суезького каналу

Передвиборчі бійки в Румунії.

У звязку з передвиборчою аґітацією дійшло в Румунії до перших інцидентів: У Томашеку один німець ґітлерівської орієнтації убив члена німецької демократичної партії. У Констанці здемолювали мешкання одного з провідників „Залізної Ґвардії“; один член тої організації помер від ран.

Міністерство внутрішніх справ наказало негайний допит проти осіб, що зневажили короля або його родину.

Французький парлямент ухвалив буджет.

Французька палата послів радила цілу минулу ніч над буджетом на 1938. рік і приняла його 547-ма голосами проти 25-ох.

ДАЛЬШІ ТАЙНІ АРСЕНАЛИ.

Париська поліція викрила в одній пивниці при бульварі Курсель 5 скринь, з яких кожна мала по 30—150 кг. вибухових матеріялів, 20 по 32 гранати, 6 легких скорострілів Гочкіса, 42 італійські ручні скоростріли і 78 німецьких, дальше мисливські рушниці та чимало набоїв

Хто вишле жертву на ювилейний „Дар Просвіті“, той дасть доказ любови свого Народу

Невикористані національні резерви.

Львів, 17. грудня 1937.

Нема що й казати. Організація нашого суспільного життя — культурного, економічного та політичного — дуже слаба. В багатьох наших містах і селах нема або ніяких суспільних організацій, або якщо які є, так вони „паперові“. Значить — хтось, колись їх заснував, але вони не проявляють ніякої діяльности. Не проявляють, бо нема кому на місці кермувати їх діяльністю.

Хто має якенебудь активне відношення до нашого суспільного життя, той переконався, що нарід наш, головно селянство, любить зорганізовану суспільну працю, радо горнеться до товариств та установ, що підтримують цю працю. Кермувати суспільною працею з успіхом та виконувати навіть чорну роботу потрапить найліпше інтелігентна людина, з деяким цензом освіти, з духовим авторитетом. Де є така людина, що не цурається найдрібнішої навіть праці, там розвиваються гарно суспільні організації і товариства, там росте зорганізована національна сила народу.

Колиж у нас є ще нині села, де нема майже ніяких національних товариств та організацій, або вони є, та нидіють у бездіяльности, то це тільки доказ, що ми не маємо досить рідної інтелігенції, відповідно до наших розвиткових потреб. Наші економічні організації, головно кооперація, виплекали вже собі деяку скількість інтелігентних фахових працьовників, навіть сяк-так платних. Тому то господарсько-економічна суспільна праця розвивається у нас розмірно ще найнормальніше.

Зате культурно-освітні та тіловиховні організації („Просвіта“, „Рідна Школа“, „Луг“, „Сокіл“, „Союз Українок“) терплять хронічно на брак інтелігентних фахових керманичів і працьовників. Терплять і виказують слабу суспільну діяльність, або й зовсім таки нидіють. Велика це загроза нашій найближчій майбутности, бо краща майбутність кожного народу може вирости лише зі зорганізованої суспільної праці. В нас інтенсивної та плянової суспільної праці в усіх ділянках нема, бо… бракує нам інтелігентних керманичів і працьовників.

А так воно в дійсности не є! У нас є поважні резерви інтелігентних громадян, вільних від якихнебудь професійних обовязків, людей, що довгі роки радо працювали в ріжних ділянках народнього життя, а нині не мають та не знають, до чого приложити останки своїх громадянських сил. Маємо на думці наших емеритів.

Живемо в таких дивних часах та умовинах, що кожний майже день приносить нам свіжих емеритів. Не є це такі емерити, як у довоєнних часах, що мали покінчених по 60 літ життя та по 40 літ професійної праці. Нині чимало емеритів, що мають ледви по 20—30 літ професій

ної праці та по 40—45 літ життя. Це переважно люди, що хочуть ще довго жити та працювати.

Скільки всіх емеритів у нашім краю, годі певно про це щось сказати. Одно лише певне, що мусить їх бути чимало. Самих тільки народніх учителів-емеритів буде в цілім краю коло 1000. У Львові є їх 120 душ.

Старше покоління народніх учителів має за собою традицію ідейних і добрих суспільних робітників. Неодна читальня „Просвіти", кружок „Рідної Школи", кооператива та інша організація виросла з патріотичної суспільної праці народнього вчительства. Старші народні вчителі люблять суспільну працю та радо присвячують їй кожну вільну хвилину. І наші народні вчителі-емерити дуже радо послужать народній справі, коли тільки вказати їм конкретну ділянку суспільної праці та притягнути до неї.

Саме тепер „Просвіта" веде широку пропаганду за навчанням неписьменних. Недавно появилися на сторінках „Діла" статті, що ілюстрували цифрами стан неписьменности серед українського народу. Числа статистики неписьменних українців на окремих землях просто жахливі. Хитаються вони між 32—52% та виказують пересічно 42% неписьменних українців у цілій державі.

Такий високий відсоток неписьменности є головною причиною малої національної свідомости народніх мас, нашої культурної та суспільно-політичної відсталости. Він спричинив у нас неодно вже лихо та готовить нам ще неодну халепу в майбутньому. Тому то на фронт боротьби з неписьменністю, цим нашим усенароднім нещастям, ми повинні кинути всі наші національні сили, всі резерви нашої інтелігенції!

„Просвіта" в пошуканні інтелігентних людей до праці над поборюванням неписьменности не може поминути наших народніх учителів. У них є фахова освіта, довголітній педагогічний досвід та довголітня практика в ділянці суспільно-культурної праці. А найважніше те, що вони знають психіку і душу народу, не так з теорії, як із довголітньої безпосередньої обсервації. Психольогічні мотиви грають величезну ролю в організації навчання неписьменности. Легковаження та незнання цих мотивів було чи не найважнішою причиною дотеперішніх невдач у поборюванні неписьменности. Нема потреби закривати перед собою самими правду, що дотеперішні довголітні спроби поборювання неписьменности не дали бажаних успіхів. Бо якже ми можемо назвати успішною акцію поборювання неписьменности, коли в самій Східній Галичині маємо нині аж 34.51% неписьменних?!

В тих, що вели дотепер цю акцію, не бракувало мабуть доброї волі та охоти, але бракувало знання людської психіки та найелементарніших основ методики й тактики суспільної праці з дорослими. На місце трафаретности і традиційних шаблонів ми мусимо поставити ґрунтовне знання психольогічних правд та побудованих на них основ тактики й методики праці з дорослими неписьменними. А вони то вже не такі легкі та прості, як декому може здавалося.

Тому „Просвіта" мусить за всяку ціну притягнути наших народніх учителів-емеритів до праці над навчанням неписьменних. Цінуємо це так може безпосередню працю учителів-емеритів у навчанні неписьменних (але й на неї треба числити), як радше їх зусилля над виробленням основ тактики й методики праці з дорослими неписьменними, спертих на знанні людської душі і психіки неписьменного.

Сподіваємося, що й наші вчителі-емерити не відмовлять „Просвіті" своєї співпраці.

І. Ю.

Зацікавлення українськими справами в Канаді.

(Від нашого кореспондента.)

Торонто, 28. листопада 1937.

I

В останніх часах завдяки таки українській пропаганді і напруженій політичній ситуації в Европі помітне більше зацікавлення українськими справами в Канаді. Перед у цьому веде англійська преса. Найбільше місця присвячує піонір на цьому полі, великий англійський щоденник у Торонто „Івнінґ Телеграм" (Вечірня Телеграма). Редактор цього щоденника п. Снайдер, великий і безкорисний приятель українців, дуже дбайливо вибирає всякі вістки про українські справи, містить розмови з визначнішими українцями, що часами переїжджають через Торонто, поміщуючи їхні фотографії та розмови з ними.

В цьому часописі з дня 19. листопада ц. р. появилася невеличка стаття — передрук із вінніпеґського щоденника „Вінніпеґ Фрі Пресс" із заміткою, що автором цих рядків є колишній визначний комуністичний аґітатор у Канаді. З огляду на деякі цікаві подробиці варто познайомити ВШ. Читачів „Діла" з перекладом її на українську мову. Ось вона:

„СТАЛІН ЗРАДИВ УКРАЇНУ, ЗНИЩИВ НАЦІОНАЛЬНЕ ЖИТТЯ, ЗЛОМИВ ОБІЦЯНКИ ЛЕНІНА.

Досліджуючи відносини в Грузії і на Україні, я відвідав кілька концентраційних таборів і мав довгі розмови із вязнями, особливо з грузинськими й українськими інтеліґентами. Із цих розмов у мене виринуло підозріння, що в дійсности не все є так, як виглядає. І у висліді я сам змінив свої погляди, замість навернути вязнів.

Гірка кістка незадоволення між інтеліґенцією і комуністичними центрами — це питання національного самовизначення. Совітський Союз не є заселений одною расою з одною мовою. Він є ріжноманітною комбінацією більш як трьох рас і ріжних національностей.

Ленін, будуючи Совітський Союз, запевнив усі ці національности, що їхня рідна мова, мистецтво і культура будуть не тільки збережені в новому суспільному ладі, але матимуть підтримку для свого розвитку і росту. Але зараз таки по смерти Леніна комуністи зрадили національні меншини.

Заборона шкільної науки.

Ці відносини засував мені колишній учитель з України. Ця країна має 40.000.000 населення. Мій учитель був завзятий соціяліст і звеличник Леніна. У школі навчав він згідно із світоглядом Леніна, але місцевий партійний комітет заборонив йому вчити, обвинувачуючи його в „націоналістичнім ухилі". Він учив українських дітей тільки в українській мові, вважаючи московську мову надобовязковою так, як у канадійських школах французька або німецька. В науці історії найбільший натиск він клав на історію України. Комітет комуністичної партії в його селі запротестував і заждав, щоб він вів науку в московській мові тому, що не вистачало „бажаних" українських підручників, себто таких, що булиб по їх уподобі. Він покликувався на Ленінові обіцянки національним меншинам, поміж котрими українська є найбільша, і не послухав їхніх наказів. За це йому відібрали посаду і вислали до концентраційних таборів над Балтійським Морем.

В додатку до цих своїх розмов з політичними вязнями я відвідав численні села на Україні, Грузії і Білоруси. Дуже рідко доводилося мені надибувати такі, де вживалиб рідної мови.

В сільських округах народню культуру здушено безцеремонно, а по більших містах, де можна було сподіватися спротиву, її нехтовано.

Я переконався, що українці і грузини надзвичайно величалися невпинною участю у боротьбі проти царської тиранії. Вони величалися своїм мистецтвом, піснями, народніми танками і письменством. А це все тепер здушили Совіти.

Обіцянки Леніна.

Ленін поклав у програму обіцянку рівности всім національним меншинам і вважав її за важну частину своєї науки. Комуністи зпоміж національних меншин із своїм гаслом „соціяльного і національного визволення" вхопилися за ці принципи і пробували практично вводити їх у життя. Одним з найбільших із цієї ґрупи був комісар освіти УССР Микола Скрипник, визначний революціонер, признаний авторитет у питаннях марксизму та письменник міжнародньої слави. Він як українець з уродження дістав це становище завдяки революції. Під його доглядом були не тільки школи й університети, але культурні і виховні ділянки у тій частині Росії, що відома під назвою: Україна. Він сам писав багато та й інших заохочував до цього. Кадри українських учителів побільшувалися дуже скоро, українська драма і мистецтво почали розвиватись, українська мова входити в загальний ужиток. Вплив московської мови змалів, хоч її й далі вживали в офіціяльних документах.

Кремль, сполоханий, почав різку акцію. Провідників української партії і членів уряду, що були українського походження, Москва поскидала і на їхне місце наслала родовитих москалів. І від тоді, майже без перериву, настала влада терору.

Спершу він розпочався проти українських учених та академиків, як пригравка, щоб приготовити опінію і побачити, як далеко вони можуть посунутися, щоб не викликати загальнього спротиву. Приготовлено пробні суди в найдрібніших детайлях. Ці суди показалися дуже цінними для Постишева і Косіора, нових правителів України, у вишукуванні всіх тих, що симпатизували з жертвами терору.

Масові арештування.

Накінець у 1934. р. почалися серії масових арештувань з єдиною метою, щоб вирвати Україні всіх тих, що пробували відродити її національну культуру. Згідно із скупими інформаціями Комінтерну арештовано самих тільки інтеліґентів більш як 3.500. Скільки з них розстріляно, ані я ані ніхто інший не знає.

До-речі, ми розвідалися про двох людей, добре знаних у Вінніпеґу. М. Ірчан, знаний комуністичний письменник, прожив кілька літ у Канаді і свого часу був редактором „Робітниці", української ґазети, що виходила у Вінніпеґу. Ф. Сембай був провідником канадійської комуністичної партії і вчителем по комуністичних школах по цілій Україні. Вони обидва були завзяті і щирі комуністи та виїхали до Росії, щоб помогти в будівництві соціялізму. Як і де вони згинули, цього ніхто не справдив, тільки їхніх дружин небавом повідомлено, що обидва мертві.

Неймовірна брехня.

Коли терор притих, комуністична партія видала відозву, доказуючи, що всі арештовані були змовниками, що мали на меті скинути совітський лад на Україні та встановити капіталізм за спонукою Німеччини, Гітлера і що Скрипник був під впливами змовників.

Досі ще не було більш фантастичної брехні!

Підчас моєї мандрівки по Україні я зустрінув проф. Яворницького у Дніпропетровську. Він був визначним авторитетом у науці історії України. Не вважаючи на 80 років свого життя, він ще жвавий і дотепний. Він показав мені цілий свій музей і 50-томову збірку своїх власних друкованих творів. А вже йому, тепер найбільшому живучому історикові України, не дозволено читати лекцій в Академії, але доручено догляд над малим обласним музеєм. Його великі твори осуджені, їхній друк заборонений, їх навіть не вільно держати в університетських бібліотеках, ані показувати на публичних виставах, ані висилати за кордон.

Чому? Тому, що Яворницький писав у своїх творах про українську культуру і життя, тому, що він усім своїм широким обсягом знання доказував, що якби не українська культура, то москалі й досі залишилисб кочевим монгольським племенем. Усі книги доказували, що т. зв. московські музичні архитвори нерідко крадені в українських композиторів.

Коли відібрати все, що українське з московської музики, то їй залишиться кілька при-

...ливних звуків та одноманітні народні пісні. Коли спроби національних меншин над відродженням своїх культур уважають „націоналістичним ухилом", то одночасно ведуть шалену кампанію за прославлення всього того, що московське.

В совітській комуністичній партії назріває розкол і коли він вибухне, то вдарить по цілому Совітському Союзі. В Канаді такий розкол уже відбувся і велике число фінських та українських комуністів відорвалося від партії і позасновували незалежні гуртки."

Ось і вся стаття. Після прочитання маємо враження, що писала її людина, що й надалі визнає комуністичну віру, але так, як учив Ленін.

II.

З ПРИВОДУ ПРИЇЗДУ ДАНИЛА СКОРОПАДСЬКОГО.

У другому великому англійському щоденнику у Торонто (лівішого напрямку) в суботу 20. листопада ц. р. появилася на редакційній стороні стаття п. н. „Гість з Німеччини" — отже писана одним із членів редакційного персоналу, що пише передові статті.

Ця ґазета ніколи не грішила симпатіями до українців. У ній все знаходили місце всякі письмаки, кореспонденти, дописувачі, що часто писали всякі неймовірні речі про українців. Українці пробували нераз писати спростування на сторінках цього щоденника, але без успіху. Все вороже для українців приймали там за добру монету. І цим разом ця ґазета булаб нічого не писала про українців, якби не тінь Німеччини Гітлера, що примарою налягла над деякими її співробітниками з приводу приїзду „гостя з Німеччини". Пишучи про Україну, чомуб не зачепити Німеччини? І автор, зясовуючи досить однобічно історію України в революційному періоді, отак закінчує:

„Теперішня закордонна політика Гітлера прямує до того, щоб відділити Францію від Росії і дати таким чином змогу Німеччині здобути контролю над Україною. Частина уряду Чемберлена сприяє цій політиці і є надія, що візита льорда Галіфакса в Берліні усуне деякі труднощі на шляху її здійснення, не вважаючи на велике незадоволення п. Ідена, британського міністра закордонних справ."

Ніхто не знає, чого приїхав син б. гетьмана Скоропадського до Америки, але хитра большевицька пропаґанда використала цю нагоду, щоб повязати українські справи з політикою Німеччини. Большевики всюди однакові! Вже починають і англійців лякати Україною. Щоденник „Стар" у Торонто не є большевицькою ґазетою, але в складі його співробітників є представники нації, дуже прихильної Совітському Союзові.

Гр. Шумливий.

З польської преси.

Ґрабський і ґрабщина.

В „Бюлетині Польско-Українськім" з 12. ц. м. (ч. 46) появилась перша частина великої статті ред. В. Бончковського п. н. „Як розвязати польсько-українську проблему". Автор піддає безпощадній критиці ту політику супроти українців, що спирається на тезах Грабського. Тому подаємо в буквальному перекладі деякі уступи з цієї статті.

Теза Грабщини — це передовсім мінімальна теза. Вона намагається у практиці обмежити зріст польської сили на окраїнах до дрібних ревіндикацій та асиміляційних здобутків. Перші є — ясна річ недискусійні і випливають з титулу признання права польської власности до давних польських обектів, але практично незначні, другі — найчастіше здогадні і засмічують польський елемент відпадками української вулиці. Чи не в асиміляційних здобутках скривається ґенеза нинішнього духового озлоблення польського елементу окраїн, головно тих найбільше польських, як Тернопільщина, перед здоровою і стихійною українською експанзією? Гасло асиміляції, здійснюване методою примусу, натиску і матеріяльної заохоти, майже утопійне в часах сучасної переваги націоналістичних течій, має ще одну засадничу відємну рису. Воно виконує ролю побудника супроти українського націоналізму, ролю окличника інстинктів самозбереження української маси. Отже у практиці, бажаючи як слід скалькулювати здобутки і втрати в асиміляційній акції, слід відняти від цих незначних, але назвім дійсних асиміляційних здобутків (можливости, яких не будемо теоретично заперечувати) відємну величину змобілізованих асиміляційними плянами протипольських настроїв і пробуджених елементів українського націоналізму.

Але можемо в цьому місці стрінутись з запитом, чи ці асиміляційні здобутки не є тривким, постійним елементом, зате підсилені протипольські настрої і пробуджені складники українського націоналізму є перехідним і малотривким елементом? Випаде неґативна відповідь. Асиміляційні здобутки є в більшости випадків явищами сумнівної вартости, зате сильний сучасний український націоналізм, що виростає, появляється на овиді при нашій помочі, з виразним протипольським політ. вістрям, є такою постійною вартістю, як постійним є факт та ідея народу, що його вчора ще могло не бути, але який стаючись, стає силою, здатною перетрівати неодну історичну хуртовину. Що такі уваги можна і слід стосувати до українського народу, покличемось на самого. проф. Ст. Грабського, який в катовицькій „Польонії" з 24. XII. 1933. р. у статті „Проблеми національної політики у Сх. Галичині" писав ні більше ні менше, лише ось-що: „Повторюване часто в нашій пресі переконання, що український (в оригіналі: руський — прим. Ред.) нарід не має свідомости своєї національної окремішности і що український рух є штучно німцями витвореною і підтримуваною агітацією — є нині фразою, що їй суперечать підставові факти щоденного життя".

Теза грабщини є теж найбільше песимістичною тезою. Проф. Ст. Грабський, економіст, б. соціяліст і несвідомий поклонник чисел, стоїть на становищі, що дає змогу дійти до висновку, що він в дійсности не вірить у державну майбутність Польщі між Німеччиною і Росією. Яке велике мусить бути почування загрози Польщі в людини, що найбільшу небезпеку бачить до того на Заході, супроти потеціональної переваги велитенської Росії. Тому Ст. Грабський поводиться так, якби хотів зорганізувати нарід перед історичною хуртовиною, що змете польську державу, якби хотів поширити його, створити його етнічну більшість на кожному відтинку його хвилевої державної території. Тому веде протидержавну політику, що наставлена шукати „добра" народу, а не добра держави. Для Ст. Грабського справа засімлювання одного повіту на Лемківщині є важніша від творення умовин, що зміцнюють польську державну ідею на великій теориторії Волині. Не потребуємо доказувати помилки Ст. Грабського. В геополітичнім положенні польського народу, киненого Провидінням на межу двох світів, польський нарід, не зорганізований державно і велико-державно — це нарід засуджений на фізичну загладу.

Теза грабщини є теж історичною тезою у злому того слова значінні. Грабщина стоїть на становищі Андрусова. Згідно з цією тезою Росія, заанґажована на Дал. Сході, не є грізною на Заході. Отже слід використати положення і взаїмно з Росією зліквідувати українську справу в Польщі і в Росії. Здається, що інспірації представника одної сусідної держави, який складав візити свого роду націоналістичним польським діячам, є тут дуже значні.

Теза ґрабщини не овіяна тим широким віддихом історизму з часів Зигмунта III, Володислава IV. і великих плянів руїни Росії. Слід подивляти плиткість думання грабщини, що міркує, що напад Японії є такий далекосяглий, що загрожує велитенській, простором 21 міліонів км² Росії, загрожує в такому ступні, що параліжує її активізм на Заході. Засаднича теза тайної совітської політики полягає саме на признанні засади, що слід побороти фашистівсько-протиросійське запілля на заході, щоби побороти японський фашизм на Сході. Тому маємо одночасну совітську участь і під Шангаєм і під... Мадридом. Тому маємо акцію комунізування Китаю і творення народніх фронтів в Европі. Тому маємо заактуалізування небезпеки тайної російської агресії в Польщі, саме тепер, у хвилині дискретного заанґажування Совітів у далеко-східний конфлікт. Звідтіля саме випливає факт, що ми нині є свідками низки успіхів найтайнішої совітської аґентурі, що її вичуваємо в богатьох наших неуспіхах та в повставанні внутрішніх фронтів у хвилині збільшеної небезпеки для Росії.

Теза ґрабщини хвилево перемогла в „галицько-польській" опінії. Перемога цієї тези не є навіть Пирговою перемогою, є звичайною, потенціяльною програною Польщі. Бож нині, коли на східнім передпіллі Росії ведеться війна, коли СССР переживає період глибокої декомпозиції, коли нема Рапалля та істнує протикомуністичний пакт, при заломанні комуністичної хвилі у Франції — Польща, звязана внутрішніми війнами: з жидівством (тимсамим зі світовим жидівством), з українцями (тимсамим параліжується протиросійські і приязні Польщі настрої українців у Совітах), з білорусинами (відгомін на совітську Білорусь), вкінці жидівсько-комуністичними провокаціями на німецькім кордоні, Польща в цьому положенні засуджена на примусову пасивність. Історична шанса використати положення мирно чи збройно, шанса розіграти велику східну гру стає частинно програною перед розіґранням. У цій програній одним з партійних „польських „генералів", який програв, який причинився до цієї потенціяльної невдачі, що її овочі будемо завтра споживати, є Ст. Ґрабський та його заушники, які можуть зробити багато доброго і злого. Наївна і хитра, типово „рутенська" політика ґрабщини міркує, що збільшить польський стан посідання. В дійсности розкладає польський елемент окраїн виглядами незаслужених привілеїв, деморалізує матеріяльними дешевостями і мобілізує велитенські звали ворожости до Польщі, цілі гори найнебезпечнішої, бо притаєної ненависти, мобілізує так, як совітський „моб" не зробив би цього сам місяць перед вибухом війни з Росією.

Теза ґрабщини є тезою програної, бож є тезою будування польської сили, що при реалізації своїх фантастичних 100 відс. не дасть перемоги. Не дасть, бо утопійні 33 міліони „поляків" у Польщі — це один поляк на 5 громадян СССР і 2-ох німців, завтра звязаних з Росією протипольським союзом. Ґрабщина поборює і нищить ті елементи польської сили, що приєднують Польщі природних союзників — і внутрішніх і зпоза кордонів, що єднають з Польщею цілі народи і роблять з Польщі гегемонію цілої плеяди народів і країв, однаково загрожених і Росією і Німеччиною, зрівноважуючи нас у силах зі сусідами. Ґрабщина — це символ нашої завтрішньої можливої програної, це один з привидів, зза плечей якого виринає сильвета бльоку меншин, підмінування 30 відсотків польської території, пляни чесько-совітської співпраці і загроження — „В. О. П.".

Далі автор зясовує підхід до справи незалежности України і стверджує, що

провокація у польсько-українських взаеминах творить 50 прц. цілої дійсности цих взаемин про що не можна сумніватись.

Безмежна дурнота або провокація каже розбещеним львівським ватагам вибивати шиби у Маслосоюзах і в жидівських крамницях (навіть у книгарні ім. Т. Шевченка) і таким чином монтувати, організувати, силоміць впихати українців і жидів до спільного протипольського обеднання та організування протиакції. Безмежна дурнота і справна большевицька інспірація каже якимсь підозрілим галицько-польським діячам пропаґувати контртерор і таким чином деклясувати польські суди і польську орґанізацію і державну польську організацію і зводити Польщу до ролі заходу, але цього дикого — зі судами лінчу. Безмежна дурнота або підлягання совітським підшептам (уживаючи совітського політичного шифру це називається підшептами братів славян, загрожених ґерманами), насміхатись явно, безкарно, публично, на очах польського громадянства з одного з великих оборонних атутів Польщі у формі виступу Української Парляментарної Репрезентації з позитивними заявами на оборонні теми Польщі. Безмежна дурнота або успіх совітської агентури підсуває деяким польським осередкам ідеї боротьби з українським фашизмом на совітській межі, саме в періоді збільшеного наступу комуни на окраїни.

Свою статтю кінчить автор твердженням,

що 50 прц. дійсности в польсько-українських взаєминах творить не свідомість обох народів, не явні й офіційні політичні керманичі обох народів, але звичайна ординарна, закрита совітська агентура і до того скрита не тільки в КПЗУ чи КПП, але передовсім у наших (читай: польських — прим Ред.) націоналістичних організаціях.

Урядове вияснення кольонізації Сх. Галичини.

Відповідь мін. Понятовського на інтерпеляцію пос. д-ра Ст. Барана в земельних справах.

На засіданні сойму 16. червня ц. р. вніс пос. д-р Ст. Баран інтерпеляцію до міністра хліборобства і земельних реформ у справі змушування на терені воєвідств тернопільського і львівського кандидатів на набувців парцеляційних наділів до зміни греко-кат. віроісповідання на римо-католицьке за ціну їх закваліфікування і в справі неприймання кандидатів на набувців парцеляційних наділів української народности.

В інтерпеляції обговорено широко відому дотеперішню земельну політику, що прямує виразно до того, щоб недопустити українське місцеве хліборобське населення до набуття землі з парцеляції двірських обшарів. Що більше. Парцеляцію використовують теж для ширення деморалізації через те, що кваліфікують на набувців нераз тільки тих кандидатів, що змінюють греко-кат. віроісповідання на римо-каг., щоб тільки здобути за власні гроші клаптик землі. Як приклад навів пос. д-р Баран кілька таких випадків з громад Лозова й Ігровиця тернопільського воєвідства.

В часі засідання сойму 16. ц. м. доручено пос. д-рові Ст. Баранові письменну відповідь мін. Понятовського на повищу його інтерпеляцію. У відповіди подано перший раз широкі мотиви дотеперішньої урядової парцеляційної і кольонізаційної політики у Східній Галичині з докладним вyясненням, чому уряд веде саме таку земельну політику.

З огляду на вагу справи подамо в одному з найближчих чисел „Діла" повний текст відповіди мін. Понятовського.

Ще у справі шкільного плєбісциту.

З ріжних околиць краю приходять до нас запити про всякі справи у звязку зі шкільним плєбісцитом. Тому, що всякі практики в цих справах набирають характеру загальности, подаємо прилюдно такі наші вияснення:

I.

Шкільні декларації за українською мовою навчання в державних школах можна складати в кожному часі, бо шкільний закон з 31. липня 1924. і виконний розпорядок до нього з 7. X. 1925. р не кладе українським батькам ніяких обмежень щодо часу вношення шкільних декларацій. Час вношення декларацій українських батьків має лиш таке значіння, що коли декларація внесена по 31. грудня якогось року, то її важність для шкільної справи числиться щойно від вересня найближчого року. Колиб перетягнути цей речинець поза 31. грудня, тоді тратиться цілих півтора року, бо щойно тоді вона буде підставою для вирішення шкільної влади. Розпорядок Президента Р. П. з 29. XI. 1930. каже про зміну мови навчання що сім літ, а не про сам „плєбісцит"; отже цей розпорядок відноситься до шкільної влади, а не до українських батьків, чи до самого складання декларацій. Тому всякі обмеження, чи перешкоди в цій справі є незгідні з законами і в кожному такому випадку мають заінтересовані право вносити жалоби до вищої влади. — Випадки таких обмежень заходили вже в повітах Львів, Бібрка, Городок, Самбір, Перемишляни, Чортків та ін. Жалобу може підписати кілька батьків. Таку жалобу писати так:

До Воєвідського Уряду

в . . . .

Дня . . . . ми, батьки українських дітей у шкільному віці в місцевости . . . . зголосилися в уряді ґміни . . . . повіту . . . . . з устним проханням, щоб ґмінний уряд згідно з § 8. уст. 4. розп. Мін. В. і Осв. з 7. І. 1925: потвердив наші власноручні підписи на шкільних деклараціях за українською мовою навчання у школі місцевости . . . . Війт (заступник. секретар, чи хто там) заявив нам, що він не буде потверджувати наших підписів,

бо ще не минуло 7 літ від останнього шкільного плєбісциту в місцевости . . . . . або:

бо він дістав інструкцію зі староства, щоб тільки батькам деяких місцевостей потверджувати підписи, але між тими місцевостями нашої громади нема, бо ще нема 7 літ від останнього шкільного плєбісциту в нашій місцевості.

(В усіх випадках:)

Тому, що ані закон з 31. VII. 1924, ані розп. Мін. Освіти з 7. І. 1925. не передбачує ніяких обмежень щодо часу вношення шкільних деклярацій за мовою навчання безперервно,

(для деяких випадків):

тому, що наша місцевість ще взагалі не робила шкільного плєбісциту за українською мовою навчання

або:

тому, що українські батьки в . . . . . . взагалі не дістали ніякого рішення про мову навчання на основі їх останнього шкільного плєбісциту —

прохаємо дати поручення підчиненим адміністраційним органам, щоб вони не обмежували наших прав у використанні шкільних законів і тимсамим, щоб уряд ґміни. . . . . потвердив негайно безплатно власноручність наших підписів на шкільних деклараціях і то в такому речинці, щоб ми могли ще перед 31. грудня 1937 предложити їх шкільному інспекторові.

Підписи

свідки (не ті самі, що підписують).

Трапляються випадки, що уряди ґмінні вимагають від батьків **оплати** за потвердження підписів. (Нпр. пов. Яворів, Перемишляни, Долина, Борщів, Ярослав, Чортків, Рогатин та ін). Це противиться дотичному розпорядкові міністерства вн. справ і тому в кожному такому випадку українські батьки мають право вносити жалобу. Її писати так:

До Воєвідського Уряду

в . . . . .

Війт (заступник, секретар, чи хто там) ґміни . . . зажадав від нас українських батьків місцевости . . . повіту . . . . . оплат у висоті . . . за потвердження власноручности наших підписів на шкільних деклараціях за українською мовою навчання,

(для деяких випадків):

заслонюючися тим, що ґмінна рада ухвалила побирати оплату за всякі потвердження

Тому, що така вимога суперечна з розпорядком Міністерства Вн. Справ з 19. II. 1925 ч. Ш. 1254, де говориться, що якби такі ухвали були, то у пристосуванні до потверджень підписів на шкільних деклараціях „Пан Воєвода зволить . . . . . скасувати", а врештою, нижча влада не може змінювати розпорядків вищої влади, — підписані прохають доручити урядові ґмінному в . . . . щоб потвердив негайно безплатно власноручність наших підписів на шкільних деклараціях за українською мовою навчання і то в такому речинці, щоб до 31. грудня 1937. ми могли ті деклярації предложити шкільному інспекторові.

Підписи.

Бувають випадки, що війт (чи хтось з ґмінного уряду) відкидає шкільні декларації, предложені батьками і вимагає метрики дітей (нпр, у ґміні Куровичі від громадян Солови й Печеній, у ґміні Погорильці від громадян Лагодова) або що батько має польське назвище (як нпр. у Бусовичах, пов. Рогатин). Деякі ґмінні уряди потверджують шкільні декларації і задержують їх у себе (нпр. для громадян Кожич пов. Львів), кажучи, що звернуть декларації тоді, як дістануть інструкцію (від кого?). В таких випадках вносити жалобу так:

До Воєвідського Уряду

в . . . . . .

Війт (чи хтось в уряду) ґміни . . . . . повіту . . . . не хоче потвердити власноручности підписів на шкільних деклараціях за українською мовою навчання таких батьків місцевости . . . . . , що їх діти вже ходять до народньої школи;

або:

що їх діти ще ходять до школи, хоч вони вже у шкільному віці на 1938/9 шк. рік;

або:

бо батько має польське назвище, отже не потребує руської школи;

або:

задержує шкільні декларації й себе.

Тому, що така поведінка противиться шкільному законові з 31. VII. 1924. і розп. Мін. Осв. з 7. І: 1925: та зокрема безправно обмежує свободу батька, просимо видати негайно потрібні зарядження, щоб ми могли наші декларації зложити до 31. грудня 1937. у шкільного інспектора.

Тому, що у вичікуванні на рішення Воєвідського Уряду можна втратити речинець (31. грудня 1937), булоб добре вносити одночасно таку телеграфічну жалобу до міністра вн. справ:

Pan Minister Spraw Wewnętrznych, Warszawa.

Urząd Gminny . . . . powiatu . . . . odmawia potwierdzenia podpisów na deklaracjach szkolnych.

В деяких випадках:

Żąda opłaty za potwierdzenie podpisów na deklaracjach szkolnych.

Prosimy wydać niezwłocznie odpowiednie polecenie.

Підпис,

Місцевість, почта.

II.

В місцевостях, де школа українська, плєбісциту не робити.

ГОЛОВНА УПРАВА РІДНОЇ ШКОЛИ.

По широкому світі.

Папа заіменував монсіньора Тардіні секретарем конґреґації для надзвичайних справ Церкви.

Французький президент Лєбрен з жінкою приняв князя і княгиню Віндзору.

Польща й Німеччина зобовязались облегчити виміну фільмів.

Італія виступила з міжнародного бюра праці.

У Палестині скріпилась активність арабських партизанів, проти яких вислано більші британські війська.

Німецько-французький договір про граничний рух підписали в Парижі.

Економічний огляд.

ЕКОНОМІЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ.

(Відчит виголошений 12. грудня ц. р. на сходинах батьківського кружка при держ. українській гімназії у Львові, вул. Сапіги 14*).

I.

Маю сьогодні говорити про економічне виховання молоді, про таке виховання, яке розбуджує змисл господарности, яке приучує поступати в житті економічно.

Заки приступлю до обговорення властивої теми, хочу узгіднити деякі поняття. І так:

Що це економія? — Економія — від грецького слова „ойкономія" означує дослівно — правила домашньої господарки, а далі правила всякої господарки, правила зведення її до здорового відношення між доходами і видатками.

Економічно, господарно поступає той, що свої видатки робить у границях своїх доходів, що меншим коштом осягає бажану мету, що меншою витратою сил виконує намірену працю.

Засоби, що ними можна орудувати господарно або негосподарно, є ось-такі: 1) **гроші** та всякі інші матеріяльні засоби, 2) **час**, 3) **людські сили** — умові й тілесні.

Господарно орудую грішми, коли поїду залізницею за 1 золотого замісць автом за 3 золоті.

Господарно використовую час, коли вийшовши до міста полагоджу 5 справ, замісць ходити до міста 5 разів за кожною орудкою окремо.

Економічно вживає свої сили той, що не марнує їх на непродуктивні речі, що не відмовляє собі належного відпочинку, їди чи купелі.

До вислову „економічний, господарний" зближений вислів „інтенсивний", але він не покривається з поняттям економії часу. Інтенсивність — це напруга виложеної праці у відношенні до одиниці часу — а економія часу — це зужиття часу без огляду на працю. Напр.:

Один кравець шие вбрання півтретя дня, а другий три дні. Ту саму роботу виконує один коротше, інтенсивно, а другий довше, екстенсивно.

Коли піду до міста раз чи пять разів, це буде справа економії часу.

Ті засади господарности, правила економії, знає мабуть кожна людина, — але не кожна їх виконує. Може хтось покінчити економічні студії на університеті, але добрим господарем він ще не мусить бути. Чому? Бо до цього треба **відповідного виховання**. Дидактика й педагогіка не покриваються. Треба в собі розвинути змисл господарности.

Хто виростає між марнотратними, той і сам стане марнотратним, хоч він з книжок знає, що воно не є економічно. Отже можна виховати економічно, **можна в молодь вщіпити, впоїти засади господарности.**

Вчити господарности треба вже від найраншого дитинства і вчити радше ділом-прикладом ніж словом-говоренням.

Дасте однорічній дитині книжку з образками, то дитина схоче винимати їх, видирати, бо вона не має ще свідомости про виміри в просторі. Тоді треба дитину здержати, щоби книжки чи газети не дерла. „Не дри, бо книжка буде плакати". На другий день те саме, і по якомусь часі сама дитина переконається, що всеж таки образок далі є, а коли би була образок подерла, то образка не було би вже. Так само з лялькою, з забавками, з суконкою, черевиками, шапочкою. На ту справу батьки — особливо багатші — мало звертають уваги.

Це буде перше навчання шанувати матеріяльні засоби, щоби не треба нових купувати, отже **перші проблески змислу ощадности.**

А ніщо так не псує дитини, як злий приклад окруження, в першу чергу самих батьків. **Діти радо наслідують тата й маму.** Синок хоче все „так як тато", а доньня „так як мама".

Коли батько буде заєдно говорити про ощадність, а діти бачать, що він сам пускає гроші на непотрібні речі (на карти і под.), то його промови будуть без успіху, не будуть мати впливу на діти.

Коли мама навчає доню, щоби брудних пальчиків не обтирала в суконку, бо шкода суконки, — а сама мама купує що місяця новий капелюх, то доня це дуже бистро помічує, і хоч явно цього не скаже, то мамі вже не дуже вірить і суконки шанувати не буде.

Ще раз зазначую: виховувати треба діти від маленьку, виховувати треба своїм власним прикладом.

Послідовність будить найбільшу пошану. На кожному кроці, безнастанно треба слідкувати за поведенням дитини і зараз відповідно виказувати прогріхи проти правил господарности. Не вільно бути за слабим супроти дитини, не розпещувати, не потурати, не позволяти на все, чого вона забажає. Не криком її погрозами зеднуємо собі послух дитини малої чи вже навіть повнолітньої, але добрим словом, добрим прикладом та послідовністю.

Д-р Олександер Бариляк.

*) Містимо першу (меншу) частину відчиту відомого нашого господарника, директора „Нар. Торговлі" у Львові д.ра Бариляка, вважаючи економічне виховання української молоді справою першорядної ваги. Цей відчит, виголошений у вузькому гурті заслуговує на те, щоби з ним познайомити ширший загал нашого громадянства.

Ред. „Ек. О.".

ПОЛЬСЬКА ХРОНІКА.

ТВОРЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ ОКРУГ І ЇХ КРИТИКА. - СОВІТСЬКІ ҐІҐАНТИ ВІДСТРАШАЮЧИМ ПРИКЛАДОМ.

Промислова округа в Сандомирщині, відтак у Перемищині чи Ярославщині, відтак у Виленщині. В теперішній порі вирішули пляни про індустріялізацію середущої і східної Польщі. Майже вся преса забила в радісні барабани: ще трохи і щезне ріжниця поміж Польщею А і Польщею Б, щезне цей яскравий контраст в економічній культурі двох частин Польщі.

Та не бракує і критичних голосів у цій справі. Ось „Політика Господарча" вважає методи мін. Квятковського в упромисловленні Польщі не зовсім щасливими. Її методи ведуть до іменування означених пунктів осередками господарського життя. Тимчасом є один тільки успішний спосіб (пише „П. Г.") будови промислу: творити в цілій країні сприятливі умовини для повставання і розвою пром. підприємств. Коли це буде, то і без спеціяльної пропаганди та інтервенції промисл повстане. Без таких умовин, то і при найефектовнішій творчости публичного чинника буде цей промисл (навіть коли повстане на команду) вегетувати, він буде в практиці багато менше пожиточний, ніж це обмірковують проєктодавці, оживлювані найкращим бажанням. Цього вчать совітські ґіґанти. Не вважаючи на те, **що створені вони з максімум науковости і раціоналізму**, не є тим, чим могли бути і хто знає, чи ража не вийде в решті деяких із цих величавих творів техніки. Золотою прикладом можуть бути і **Мосціце**. Мали причинитися до покращання сільс. господарки в Польщі. На того сверб посвятив 120 міл. золотих. І щож? Ціни штучних навозів Мосціц **вищі, ніж ті, що були перед** їх забудуванням, коли навози були імпортовані. Що більше: як пише тепер польк. Лехніцький у своїй студії, Мосціце продають Фінляндії 50% дешевші. Підносять вони фінляндську господарку, замість польської. Отож велике діло техніки не виправдало суспільно-господарського свого іствування.

„Політика Госп." зазначує, що тільки методами економічними, а не технічними, можна створити господарську силу краю.

При цій нагоді зазначимо, що госп. круги Познанщини почали праці над власним інвестиційним пляном у звязку з переїздом багатьох місцевих фабрик у Центр. Округу в Сандомирщині. Йде про те, щоб ратувати Познанщину від госп. заломань. Згадані круги хочуть її зробити округою **споживчого промислу**. Познанщина, спираючись рівночасно на зах.-польське хліборобство, булаб „спіжарнею" Польщі і споживчим експортером.

РЕЛІҐІЙНА СТАТИСТИКА В ПІДПРИЄМСТВАХ.

Держ. Статистичний Уряд має цього року випрацювати статистику, що дотичить участи в торговлі і промислі осіб поодиноких віроісповідань. Тому при викупні пром. свідоцтва на 1938 р. будуть платники виповняти рубрику „реліґія". Звільнені від цього тільки акц. спілки і кооперативи.

Цей припис має на меті зорієнтувати міродайні чинники в участи ріжних реліґ. груп в усякого роду підприємствах у Польщі.

РІЗДВЯНІ СВЯТА І ПРОТИЖИДІВСЬКА АКЦІЯ ПОЛЬСЬКИХ СТУДЕНТІВ.

Патронована т-вом „Самооборони" й ендеками („Велзяя Господарчи") протижидівська акція польських студентів прибрала на силі з приводу близьких свят Різдва. „Свята без жидів". Ось гасло, яке кинено в польські маси. За страганами з окрасами на ялинку станули польські студенти, підготовляючи також торговлю святочними рибами, в чому мають уже минулорічну практику. Крім того збільшилась пильність „пікет" в околицях жидівських крамниць, що мають завданням згадане вище гасло пригадувати польській публиці вже в останній хвилині перед полагоджуванням осудки.

Коли підслухати те, що діється серед польського студентства, то довідуєтесь, що вся історія з „лавковим геттом" має на меті властиво господарські справи: виховувати (мовляв) польські маси, викликувати відповідні настрої на те, щоб ці маси підтримували польський промисл і торговлю. Щоб піднести і угрунтувати престіж торговлі в очах маси — польські студенти стають за страгани.

СВІТОВА ХРОНІКА.

УСПОКОЄННЯ НА СВІТОВОМУ РИНКУ.— ОПТИМІЗМ ПОЯВИВСЯ ЗНОВУ.

Назагал — коли мати на увазі недавні події на ринку сирівців і цінних паперів — можна ствердити в останньому часі господарське відпруження. На біржах появились вижидаючі настрої з закраскою оптимізму. Подекуди панує навіть переконання, що знову надходить час звишкового руху господарських вказівників (індексів). Щоправда ситуація в Зл. Д. П. Америки, в якій добачують одну з важніших причин теперішнього успокоєння госп. умів, далека ще від того, щоб можна було говорити про „зawieszenie зброї" поміж през. Рузвельтом і капіталістами. Проте деяка уступчивість президента для госп. лібералізму, позволяє госп. кругам бути „доброї думки". Дальші причини поправи ситуації добачують у англ.-американському договорі, який вважають вступом до господарського замирення, у фактичній стабілізації фр. франка і в відпруженні у світовій політиці. Щоправда найновіші події з Китаю викликали нове напруження і непевність. Якщо це не мине, то в господарських відносинах можна сподіватись нових комплікацій.

—o—

З нашої кооперації.

З ДІЯЛЬНОСТИ Т-ВА УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТОРІВ.

Дня 24. XI. п. р. відбулися сходини Т-ва Українських Кооператорів, присвячені памяти предтечі кооперативного руху Карла Фуріє з нагоди 100-літньої річниці його смерти. На цих сходинах після короткого реферату секретаря Т-ва А. Жука відчитано працю проф. В. Тотоміянца про економічний світогляд Фурія. В неділю дня 5. грудня відбулися чергові сходини Т-ва присвячені памяти проф. Федора Щербини. Після вступного слова ред. А. Жука відчитано реферат проф. Льва Шрамченка з Праги про наукову діяльність Ф. Щербини.

Т-во Українських Кооператорів зазначило свою діяльність виданням портретів українських суспільних діячів. У першій серії вийшло 8 портретів, а саме: Миколи Зібера, Грицька Галагана, Миколи Левицького, Василя Доманицького, Мих. Туган-Барановського, Василя Нагірного, Костя Паньківського і Остапа Нижанківського. У другій серії мають появитися портрети ще кількох українських кооперативних діячів а також портрети найвизначніших кооперативних діячів Европи. Із видавничої діяльности Т-ва слід ще згадати видання серії кооперативних гасел-сентенцій визначних кооперативних діячів.

ТОРГОВЛЯ ШКІРОЮ ПО НАШИХ КООПЕРАТИВАХ.

Торговля шкірою на взуття стає поволі повноправною ділянкою праці наших кооператив для загального закупу і збуту. Вже є багато кооператив, які вже впровадили у себе цю ділянку торговлі, інші підготовляються до неї. З цією метою видав Ревіз. Союз Українських Кооператив книжку П. Миговича під з. Торговля шкірою, яка має стати першим підручником управ і крамарів для ведення продажі шкіри в кооперативі.

ПОРТРЕТИ ЧІЛЬНИХ УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТОРІВ.

„Т-во Українських Кооператорів" у Львові видало на днях першу серію портретів чільних українських кооператорів і суспільних діячів, з іменами яких звязаний в минулому український кооперативний рух, щоб наші кооперативи мали чим прикрасити свої домівки. В першій серії вийшли портрети таких осіб: 1) Миколи Зібера (1841—1888), визначного економіста і піонера споживчої кооперації на В. Україні. 2) Грицька Галагана (1819—1888) що був опікуном українського культурного життя й піонером української кредитової кооперації на В. Україні. 3) Миколи Левитського (*1859) загально знаного серіями „артільного батька", творця хліборобських артілів й інших кооперацій на В. Україні. 4) Василя Доманицького (1877—1910), визначного історика і заслуженого кооператора на В. Україні. 5) Михайла Туган-Барановського (1865—1919), визначного економіста і теоретика кооперації на В. Україні. 6) Василя Нагірного (1847—1921), визначного суспільного діяча і піонера споживчої кооперації в Галичині. 7) Костя Паньківського (1855—1915), визначного кооперативного і культурного діяча в Галичині. 8) Остапа Нижанківського (1862—1919), піонера молочарської кооперації в Галичині.

В другій серії проєктується дати портрети ще кількох українських суспільних діячів, що заслужилися на полі кооперації, як от д-р Евген Олесницький, д-р Теофіль Кормош, д-р Кость Левицький, а також найвизначніших західно-европейських кооперативних діячів, як Кінг, Шульце-Деліч, Райфайзен, Жід, рочдельські піонери.

Сторінка без політики.

Як приняли вибух світової війни в Англії?

Недовго до вибуху світової війни аташе французького посольства в Льондоні став Поль Моран. Він пригадує тепер ті трагічні дні, якби все те сталося недавно.

Вечором 31. липня 1914. р. настрій у Льондоні був ще до тієї міри спокійний, що французький посол Камбон пішов до опери і взяв до своєї льожі Поля Морана.

Грали тоді „Бориса Годунова" з Шаляпіном. На виставі була теж і королева Мері. Після вистави відограли англійський гимн. Відтак Шаляпін вийшов наперед і відспівав „Марселєзу".

„А за картоновим Кремлем — пише Моран, який забув, що тоді російська столиця містилась у Петербурзі, не в Москві — правдивий Кремль ладив мобілізацію. Хто міг сподіватися, що небавом Росія Миколи II стане така далека, як Росія Бориса Годунова, і що ми її не побачимо більше?"

Повернувшись з театру до посольства, Камбон і Моран почули розпучливий дзвінок. У порожньому кабінеті посла телефон аж розривався. Дзвонив Вівіяні з Парижа.

Премієр міністрів хвилювався. Холоднокровний Камбон намагався його заспокоїти. Вівіяні домагався негайного скликання засідання англійської ради міністрів. Камбон відповів:

— Міністри за містом відпочивають. Завтраж неділя!

В телефоні закипіло.

— За містом? Відпочивають?

І в тому місці додав слово, яке телефон зовсім вірно передав, але яке до друку рішуче не годиться.

Всеж таки на другий день таки відбулося засідання ради міністрів. Неймовірна в історії Англії подія: засідання уряду відбулося в неділю.

Старого портієра міністерства закордонних справ таке нарушення старих звичаїв і приписів більше вразило, як само випровадження війни.

Смертельне протитовщеве лікування.

Перед кількома роками вимандрував син альбанського селянина зпід Монте Каво за море, до Америки, щоб там пошукати собі кращої долі.

Молодий альбанець Радіго, який покинув рідне високогірське підсоння, міг лиш із важким трудом пристосуватися до американського підсоння. Крізь життя мусів він з трудом пробиватися, щоб собі запевнити насущний хліб.

Одначе тому, що він привик до важкої праці на свіжому повітрі, почав той молодий 26-літній селянський син прибувати сильно на вазі, імовірно з причини зміни життєвих умовин та довготревалого безділля. Його вага так швидко збільшувалася, що Радіго мусів вкінці піддатися на клініці протитовщевому лікуванню.

Лікарі робили з молодим альбанцем ріжні спроби, щоб спинити надмірну вагу. Одначе ніякі ліки не помогли. Радіго перестав майже зовсім їсти та на вазі далі прибував та одиноким вислідом було його повне виснаження.

В таких умовинах прийшла бідоласі нова думка до голови: він рішив денно по кілька тисяч ступнів на сходах перейти. А що в Америці до виконання такого пляну чимало нагод, почав він справді запопадливо перебігати цілі кільометри по сходах. Спершу збільшував він темпо, згодом скількість ступнів.

В деяких хмародерах знали вже того молодого мужчину, який постійно вбігав і збігав по сходах. Його біганина вже нікого не дивувала.

Одного дня повідомив хлопець вінди управу хмародеру, що на сходах лежить непритомний якийсь молодий чоловік. Коли прислуга побігла на поміч, тоді всі побачили, що тим непритомним молодим чоловіком є безталанний бігун по сходах, якому мабуть не стало віддиху.

Радігові застосували негайно штучний віддих, коли ж всі зусилля привернути молодого альбанця до памяти не дали ніякого успіху, відвезли недужого до лічниці. По майже двогодинних зусиллях закинули рятункову акцію. Молодий альбанський селюх почав за нагальне протитовщеве лікування і його серце не видержало. У шпитальній хроніці записано, що він помер від повного обезсилення серця.

50.000 долярів окупу за пса.

Американські ґанґстери постійно шукають за новими джерелами заробітку. Тепер удалося їм знову таке нове джерело знайти, а саме не крадуть вони вже тільки дітей багатих родичів, щоб дістати від них солений окуп, але теж звірят, про яких знають, що вони мають для власника величезну вартість.

Недавно вкрала одна американська ґанґстерська банда пса-зірку американської фільми, багато разів преміованого „пекінця". Пучей-Ля-Ля. Ця собака принесла свому власникові майно, а саме Альфред Брас (таке було його прізвище) брав із своєю собакою участь у ріжних конкурсах, на яких Пучей-Ля-Ля здобував все грошеві нагороди. Ясно, що нагороди йшли до кишені власника. На одному конкурсі звернули увагу на пса фільмові підприємці і коли перші проби випали добре, Пучей-Ля-Ля дістав анґажма до фільми. По якомусь часі „пекінець" став „славною" фільмовою зіркою і копальнею золота для свого пана.

Та одночасно настали теж для власника клопоти, бо мусів він тремтіти за свого пса, немов за дитину.

Перед кількома днями вивели Пучей-Ля-Ля на прохід вулицями Льос Анджельос. Ґанґстери були мабуть добре про все поінформовані, бо йшли крок-у-крок за слугою, який вів пса. В одному догідному менті перетяли вони швидко ремінець, на якому слуга провадив пса, схопили пса і лискавкою вскочили до авта, яке негайно повним бігом відїхало.

Пять хвилин пізніше дістав власник пса, який про ніщо не знав, телефонічне повідомлення від ґанґстерів, що його пса вкрали і що за 50.000 долярів можуть його знову власникові звернути. Якщо не заплатить тієї суми, не побачить більше пса. Брас повідомив негайно поліцію, яка почала шукати за собачими злодіями. Хто зна, чи таким чином не щезла знову одна фільмова зірка з овиду.

—o—

Ровер в ролі детектива.

В Копенгазі трапилася недавно подія, яка поставила цілу поліцію на ноги. Триятьлітня вдовичка пані Більов заалярмувала одної ночі своїх сусідів нечайним криком. Розбудженим мешканцям дому оповіла вона, що їй приснилося, начебто її хтось напав і намагався вдусити. Коли сусіди ввійшли до мешкання, застали відчинені ґазові крани і почули легкий сопух ґазу в кімнаті. Поліція, яка небавом зявилася, ствердила, що в кухні відчинив хтось вікно, а під вікнами на подвірі запримітили сліди роверу.

Та одночасно поліційний лікар ствердив, що на шиї пані Більов нема ніяких слідів по душенні. Тому теж поліція думала, що пані Більов є звичайною істеричкою і хотіла вже закінчити слідство. Та один із поліційних аґентів рішив перевести слідство у звязку зі слідами ровера під вікнами. Воно нелегка штука найти у Копенгазі злочинця по слідах роверу, де майже кожний мешканець має свій ровер. Одначе дотепний детектив запримітив що ровер зпід вікна має спеціяльний знак на „плащі". Він перевів слідство по всіх копенгаських роверових крамницях і в одній із них довідався, що саме перед кількома днями ця фірма спровадила такі ровери з колесами, які мають окремі „плащі".

Такий ровер купив покищо тільки один клієнт, яким був молодий чоловік, що познайомився десь на вулиці з молодою вдовичкою і залюбився у ній по самі вуха. А що добитися взаємности в молодої вдовички було доволі важко, придумав він особливий плян.

Він закрався нишком під вікно, відчинив доволі примітивний замок вікна вліз до мешкання підчас сну молодої вдовички і розкрутив газові крани, щоб приголомшити трохи свою кохану. Відтак на якийсь час вийшов і перечекавши пів години, знову ввійшов до мешкання і кинувся до своєї вдовички. Та він перечислився, бо пані Більов була ще настільки притомна, що почувши напасника, наробила крику і заалярмувала своїх сусідів. Напасник на її крик утік.

Виявилося, що молодець був сином багатих і чесних родичів і до того проступку спонукала його любов до холодної на його залицянки вдовички.

Ясно, що ціла справа, яка опиниться у суді, викликала величезну сензацію в цілій Копенгазі. Таким чином ровер став детективом і доміг до викриття „злочинця".

—o—

ГИДРОПЛЯН НА 100 ПАСАЖИРІВ.

Панамериканська повітреплавна спілка, якої технічним директором є Ліндберґ, запропонувала 8. найкращим американським конструкторам опрацювати проєкт трансатлянтійського гидроплянa на 100 пасажирів.

При тому спілка домагається, щоб пересічна швидкість гидропляну була не менша як 300 км. на годину (при максимальній скорости 450 км. на годину), при промірі лету не меншім, як 9.000 км.

В середині літака повинно бути 100 окремих кабін для пасажирів, доволі велика їдальня, бібліотека, гімнастична саля і т. д. Будова гидропляну повинна коштувати не більше, як міліон долярів.

Переможець того конкурсу, крім велитенської грошевої нагороди, дістане замовлення на три гидроплянi, які будуть обслуговувати трансатлянтійську лінію Нюйорк-Льондон.

—o—

ПРИСТАНЬ ЦАРЯ СОЛОМОНА.

На північ від Тель-Авіву в Палестині відкрили велике камяне надбережжя і руїни великих будівель, які імовірно три тисячі літ тому були пристаневими будівлями царя Соломона підчас будови славного храму Соломона.

Розкопи почав на доручення єрусалимського університету д-р Е. К. Сукеник, саме біля електриної стації ім. льорда Редінґа.

Д-р Сукеник думає, що це місце було для Соломона складом, де зберігали ливанські кедри, що їх доставляли з Фенікії. У другій книзі царів написано, що Гірам Тирський взяв на себе обовязок доставляти потрібні для храму кедри.

Дерево привозили морем до того місця, де тепер відкрили надбережжя і там вивантажували.

Стара пристань Соломона була доволі близько нинішньої. При розкопах знайшли багато глиняних виробів з часів Соломона.

—o—

КНИГА АНГЛІЙСЬКИХ ПЕРІВ.

Саме тепер вийшла в Англії у видавництві Берка „Книга перів", у якій поданий спис усіх титулованих осіб Англії. Князь Віндсору займає в тому альманаху місце після князя Кенту. Княжна Віндсору опинилася на останньому місці, після двадцятьпяти інших князен.

Перше місце після короля займає Кентберійський архиепископ. Він і князь Йорку стоять вище від князів. За ними йде предсідник палати громад, який теж займає місце перед князями. Премієр має в тому альманаху четверте місце після короля.

—o—

ЗАВІЩАННЯ ТРОЦЬКОГО.

Один із париських вечірних часописів помістив таку анекдоту про Троцького:

Бувший нарком воєн почувається доволі погано. За останні місяці сильно подався і думає чимраз частіше про смерть.

— Коли я умру — сказав він одного дня до свого секретаря — положіть мій мозок до посудини зі спіртом і вишліть до Москви.

— До Москви?

— Так, до Москви... Спірт випє Ворошилов, ну... а мозок пригодиться Сталінові.

—o—

СВІТЛИНА НА ПОЧТОВІЙ ЛИСТІВЦІ.

Почта в Лінебурґу дістала недавно оригінальну листівку. Листівка не мала адреси. Дотепний адресатор умістив там, де мала бути адреса тільки світлину якоїсь людини з дописом: „До поданої тут людини".

На світлині видно було якогось чоловіка, що стояв перед ресторaном. Ні назви вулиці, ні числа дому теж на адресі не було. Одначе почта розвідалася, що листівка призначена для кельнера одної з найбільших гостинниць у Лінебурґу. Почтовий розвідчик, який переводив розшуки, вручив листівку счудованому кельнерові.

Українські інтерпеляції в соймі.

На засіданні сойму в дні 16. ц. м. внесли інтерпеляції: посол д-р Ст. Баран: І. у справі відмови леґалізації підписів на шкільних деклераціях, II. у справі непошанування гр.-католицьких свят при відборі тютюну в Борщеві; пос. В. Кузьмович: III. у справі заборони прилюдної плебісцитової наради в Перемишлі 14. ц. м.

Маршал сойму заповів, що проголосить на черговому засіданні сойму, чи прийме ці інтерпеляції, чи ні.

Чехословаччина федеративною державою?

Як подають кореспонденти париських часописів з Праги, чеські міродатні кола рішуче виступають проти британського проєкту: щоба зробити з Чехословаччини федеративну державу. „Ми — мовляв — за багато жертв принесли для національного обєднання, щоби пробувати здійснити майже неможливий проєкт. Зате переговори з Німеччиною уважають чеські кола більше можливими, бо з Берліна вийшли такі пропозиції.

Перепони в шкільному плебісциті.

Пишуть нам з Янова к. Львова:

Дня 16. грудня ц. р. явились українські батьки в міській управі в Янові Львівськім, щоб заледалізувати підписи на шкільних деклераціях за введенням української мови навчання в публичній загальній школі в Янові Львівськім. Бурмістр Владислав Грабовський заявив, що підписів леґалізувати не буде. Про це повідомлено УПР. і премієра Складковського.

—o—

Сензаційна полєміка в соймі.

СПРАВА МЕДАЛЬ НЕ ВИКЛИКАЛА ЗАХОПЛЕННЯ.

В четвер 16. ц. м. сойм радив над проєктом закону про медалі „за довголітню службу". Підчас промови референта пос. Кшечуновича пос. Вимисловський запитав, яку кількість золота і срібла вжиють на медалі та яку втрату матиме державний скарб. Референт вияснив, що золотих і срібних медаль не будуть взагалі вибивати, бо по 11-ім листопаді 1918. р. ніхто ще не має за собою 20 років державної служби. Бронзових медаль вибють більше між 200.000 штук. Кошти медаль покрие відзначений і тому державний скарб не матиме ніякої втрати. З черги дійшов до слова пос. Шимановський кажучи, що в останньому часі посипалась повінь медаль на деяких громадян: священників одного віроісповідання, артистів і т. д.

Прем. Складковський: На селян?

Пос. Шимановський: На селян ні, але...

Премієр: На кого найбільше?

Посол: Ці масові відзначення можуть викликати лише здивування і здвигання раменами. Опісля пос. Шимановський почав оповідати таку анекдотку французького письменника Мопасана: Зраджений чоловік знайшов у спальні своєї дружини маринарку з відзнакою почесної леґії в бутонєрці. Премієр перебив йому, звертаючись до посла, щоб не оповідав анекдоток підчас дискусії над законопроєктом про державні відзначення. Тоді посол звернувся до марш. Цара, який дозволив йому далі говорити кажучи до премієра, що не заприміти нічого, що булоб суперечне з добрими обичаями. Отже пос. Шимановський докінчив анекдотку про зрадженого чоловіка, який повірив, що це його власна маринарка і що саме його добра дружина довідавшись про його відзначення, заздалегідь причіпила відзнаку. А що саме міністр був суперником зрадженого чоловіка, не залишалось нічого іншого, як надати цьому зрадженому чоловікові диплом про відзначення почесної леґії. Далі підкреслив, що відзначення дають не за заслуги, лише тому, що дотична особа подобається владі. І так відзначено срібним хрестом заслуги одну паню тому, що в місцевости, де вона мешкала, один достойник забив на полюванні тетерваka. Побоюється, що відзначення будуть надавати на основі якоїсь примхи. Промову пос. Шимановського перервав кілька разів прем. Складковський. Марш. Цар звертав йому увагу, що тільки він є покликаний дбати про порядок нарад у соймі. Далі критикував законопроєкт про медалі теж пос. Любельський, кажучи, що він нікого не врадує. Краще булоб скасувати емеритальний декрет з 1935. р., що кривдить емеритів не лише матеріяльно, але й морально. Краще булоб скасувати закон про урядничі платні з 1934. р., змінити службову прагматику, бо сьогодні урядовець непевний ні дня ні години. Краще булоб теж знести спеціяльні податки.

Одначе по дискусії сойм таки приняв цей законопроєкт у другому і третьому читанні.

—o—

ПАРАДНИЙ МАРШ ДО НАНКІНУ.

Домеі повідомляє, що вчора пополудні відбулася парада тріюмфального входу японської армії до Нанкіну. Війська маширували під проводом головного команданта ген. Асакі, ген. Матсуї і віцеадмірала Гасеґави.

Ю. ЧОЛГАН. 2

Світла далекого міста.

СЕРЦЯ НА ТРОТУАРАХ

Серед чужого моря, на чужім бруку ріжні серця шукають себе. Тоді чуже місто не осамотнює, а небо над ним здається таке саме як у себе.

Тоді дашки кашкетів задиркувато насуваються на око, а закаблуки стукають по чужих тротуарах у такт сердець. Студентська братія, що прибула ген із ріжних закутків Галичини, Волині, Холмщини лучиться водне, щоб у дружбі переживати радощі й турботи, пориви і знеохоти. В єдности, — як чули ми це вже нераз — велика сила.

Ось громада занята тепер питанням велитенської ваги: чи не можна тут зорганізувати рідну харчівню? Треба великих зусиль та коштів, зате як буде приємно!

Окремі сходини присвячені тій справі. Абсольвент медицини реферує справу, а приявна братія помляскує язиками. Борщ, вареники, кулеша з молоком! Нараз хтось затривожується, чи можна буде дістати і саму юшку, бо він від пятнадцятого привик їсти „тонше". Потім хтось ще цікавиться, хто буде оббирати бульбу, чи має бути кухар чи кухарка та чи можна буде по вечері влаштовувати дансінґи.

Коли всі „пристають" і обіцяють по Різдві привезти з собою ложку, вилки і ніж — справа стоїть як мур! Як пристало на нащадків чубатих запорожців — прийдуть у „курінь" з ложкою за холявою і — вовчим, козацьким апетитом.

І розходяться нащадки запорожців покищо з тим останнім. Усміхаються до стрічного хлопця-рекрута в вишиваній сорочці з червоною тарасівкою, що прибито манджає зі стації до касарні. А ось нова сенсація: назустріч — правдивий нащадок Довбуша. Продавець гуцульських килимів у червоних штанах і вибиванім киптарі. Почувши: гаразд! — оглядається. Стає здивований і радісний.

А до нього йдуть разом, руч-об-руч: Перемишль, Бережани, Борислав, Дрогобич, Коломия, Борщів, Снятин, Збараж, Луцьк, Рівне... Гей, звідкіль то не позлітались рідні птиці! Серця бють разом, рівно, в один такт. Усміхаються обличчя і здається, що все довкруги починає співати:

— „Gaudeamus igitur..."

МІЖ ЗОО Й ОПЕРОЮ.

Соняшня осіння неділя в сріблистій вояльці з бабиного літа всміхається теплими променями. Сьогодні в Опері „Фавст". Якийсь закордонний співак виступає. Сходиш зі ступенів опери з купленим білетом у руці й бачиш, як у саджавці перед нею плаває пара білих лебедів. Лебідь повертає довгу шию в твою сторону і тобі хочеться поздоровкатись із ним.

Нараз береться охота довше побути серед усяких рідних і екзотичних друзів. Серед птаства, риб, хижаків. Дорога — до зоо.

Ведмеді й олені пригадують величні Карпати, бородаті зубри — Біловеську пущу на Підляшші, бобри — рідкі, болотнисті джунглі Полісся. Тут рись, куна, борсук; далі екзотична пума; там трясеться від холоду австралійський песик. Тут знову якась грізна латинська назва і якась змучена мордочка.

Нараз чуєш, як переміняєшся у Робінзона. Небо й кров настроюються на полудневі тони. Що це за димок за тією горою? Чи це людоїди справляють свій бенкет? Пождіть, ми їм покажемо! Але пощо Робінзонові аж стільки папуг?

Папуги ріжної величини й барви дивляться глумливо на заблуканого гостя. Врешті какаду махає зневажливо рожево-жовтим хвостом і відвертається. А де Робінзонові кози? Незабаром бачиш альпейські кози, що пнуться по штучних скелях, а вгорі (теж над високими, неправдивими скелями) ширококрилий орел беться об... дротяну сітку.

Як знудиться Робінзон, можеш стати „Гамарнівським „паном". Перевісити рушницю через плече (в думці) й підійти до очеретів, де повно диких качок, чапель, бузьків. Коло них стрінеш лебедів і... пеліканів. Та це нічого дивного. Лис Микита та Несититий умить перенесуть „ловця" у рідні ліси.

Далі все йде в кіновому темпі: ось ти молодий індійський маґараджа поклепуєш слона по хоботі, гукаєш: „Гав ду ю ду" до найкращої пари левів („він" зветься Алі, „вона" — Баба), із холоднокровністю англійського ловця в Бенгалі приціплюєшся до сорокатого тигра — оком, стаєш „сином Джунґлі" серед усяких полудневих вужів, пантер і зебр; урешті значуче підносиш голову вгору й пробуєш силу біцепсів, бо ти тепер „Тарцан серед малп!"

Коли ж знудиться гаряче підсоння, можна в кількох секундах опинитись на північному бігуні. Привітатись з білими ведмедями й вусатими фоками. Рени ждуть на санки і сніг.

Накінець зустріч з „нашим" сірим ослом. Подивиться на тебе, застриже вухами і з фільософічним спокоєм махне хвостом. Стільки цікавого на світі, який він широкий! А ти так привязаний до малої його частини. Лишається хіба книжка, кіно, звіринець. Проте туга за подорожами неменше зворушлива від них самих.

А ввечір сидиш в Опері й тебе огортає стихія ґуноділвської музики. І так, як у пересічному звіринці фантазія може заспокоїти снагу мандрів у далекий світ, так і на третьому бальконі в опері (високо краще чути, бо голос відбивається від стелі) можна зазнати неменших зворушень. „Фавст" із його вічноактуальною проблемою, ясноволоса Ґретхен, Мефісто... І музику, що все охоплює...

Північ. Вертаєшся. Небо й мідяний круг місяця настроїлись по фавстівськи. І великий замок цісаря Вільгельма на їхньому тлі виглядає сьогодні дивно і таємно. На його вежі дзвонить година. Яка? Неважне! Важне тільки, що для тебе вона означає молодість: пориви й знеохоти, захоплення і розчарування.

І хочеться розвести рамена та сильно гукнути в ту синю, фавстівську ніч:

— „Хвилино! стань! бо ти напрочуд гарна!"

(Докінчення буде).

—o—

ПРОЄКТ НОВОЇ ЛИТОВСЬКОЇ КОНСТИТУЦІЇ.

Литовський уряд опрацював проєкт нової конституції; по Новому Році предложить він її парляментові.

Цей проєкт передбачує досмертний президентський уряд (до тепер президента вибирали на 20 літ), залишаючи його компетенції без змін. Поважні зміни вводить нова конституція до виборчої ординації. Столицею Литви дальше уважається Вильно. Конституцію, яка тепер ще обовязує, принято 1928. р. з тим, що після 10 літ мається її як цілість приняти або відкинути

—o—

БОЇ ПІД ТЕРУЕЛЕМ.

Еспанське національне командування повідомляє, що його війська відбили ворожий наступ під Теруелем.

Зате барсельонське міністерство оборони твердить, що на тому відтинку червоні взяли в полон 200 національних вояків. Червоні літаки обстрілювали скорострілами поїзд, що віз підмогу національним військам.

—o—

ПОСОЛ ІРЛЯНДІЇ ПРИ КОРОЛЕВІ ІТАЛІЇ І ЦІСАРЕВІ ЕТІОПІЇ.

Кореспондент „Дейлі Мель“ повідомляє, що де Валера переслав безпосередно королеві Юрієві VI письмо з повідомленням про замір Вільної Ірляндської Держави іменувати повновласного міністра при королеві Італії і цісареві Етіопії.

НОВИНКИ.

— ПЛАТІТЬ ТОЧНО ПЕРЕДПЛАТУ! ПРИСИЛАЙТЕ ЗАЛЕГЛОСТИ! Ш. Передплатників просимо вирівняти залеглости, бо стримаємо висилку часопису! Присилайте точно щомісячну передплату, бо інакше не дістанете книжки зі щомісячної Бібліотеки „Діла“! Наш часопис найдешевший, бо крім 10-ти сторінок найкращої щоденної газети та 16-ти сторінок під неділю, — даємо точним передплатникам щомісяця даром одну прегарну і вартісну книжку величиною від 10—15 аркушів друку. Точний передплатник „Діла“ складає за рік Бібліотеку „Діла“ з 12 томів.

— Найсолідніші футра тільки у Юліяна Глушевського, Львів, пл. Капітульна 3. І., телефон 254—46.

— Всі українці у Львові жертвують на „Просвіту“! В неділю 19-го ц. м. і в середу (свято) 22-го ц. м. всі українці у Львові вкинуть до пушок при церквах і наших установах свої найщедріші датки на ювилейний „Дар Просвіті“. Цей обовязок сповнимо всі!

— В Українському Науковому Інституті в Берліні відбувся 17. ц. м. виклад дипл. інженіра І. Колодницького на тему: „Друкарні в Західній Україні“.

— Робітничим кругам до відома. Йдучи назустріч побажанням робітничих кругів подаю до відома, що починаючи від 19. ц. м. на будуче відправлятиму Служби Божі та голоситиму проповіди в неділі і свята в год. 12. у церкві Успення Богородиці при вулиці Руській. Рівночасно повідомляю, що всякі справи, що входять у круг духовної опіки, полагоджую в понеділки, середи і четверги в домівці Т-ва „Сила“ при вул. Рутовського 22, III. пов. від год. 6.30 до год. 7.30 для робітників і ремісників, що є членами згаданого товариства, та у вівтірки, пятниці і неділі від год. 6.30 до год. 7.30 веч. у домівці Т-ва „Зоря“ при вул. Вірменській 25 — для ремісників. о. Всеволод Дурбак.

— Устні прохання платників. Скарбові палати в Польщі видали обіжник у справі полагоджування справ платників, що зголошуються за полекшами у сплаті податкових належностей. Наказали приймати прохання до протоколу в випадках, коли інтересент, що звертається за полекшами, не має приготованого подання на письмі. Рішення після приняття протоколу будуть видавати негайно того самого дня, хіба що треба провірити маєтковий стан петента. Рішення уряду на устне прохання, прийняте до протоколу, доручать платникові на письмі.

— Хто виграв на льотерії? В нинішньому тягненні Клясової Льотерії впали такі більші вигри: 15.000 зол. на ч.: 119332 175240; 10.000 зол. на ч.: 46027 52928 164024; 5.000 зол. на ч.: 42601 188829; 2.000 зол. на ч.: 44318 50306 73316 112817; 1.000 зол. на ч.: 37129 50866 55510 151129 17800 188992; 500 зол. на ч.: 6614 34814 36757 45632 46394 80489 135940 148195 163796 172993; 400 зол. на ч.: 16321 25942 30817 31270 47362 57728 106261 127745 153901.

— Положення рільництва у Сх. Галичині на основі звітів з місяця листопада ц. р. значно погіршилося. Ціни збіжа наслідком сильної подажі впали, так само худоби. Значна частина рогатої худоби не знаходить купців і вертається на торговицю вдруге, бо рільники не мають запасів паші. Бараболя, яка могла заступити недостачу сіна і соломи, гние, особливо в кіпцях. Зростає подаж особливо телят, уроджених в осени. Сіно і солома держаться в ціні, бо подаж їх мінімальна. Зате подорожіло дерево на паливо, особливо на Поділлі та Покутті.

— Татари в Галичі. В Галичі перебувала на днях група татарської незалежницької молоді, що перебуває на еміграції в Туреччині та Румунії. Вона приїхала у відвідини до галицьких караїмів, маніфестуючи свою єдність з ними.

— За японським прикладом. Львівський воєвода Білик звернувся за посередництвом старостів із закликом до громадянства, щоб у звязку з Різдвяними Святами та Новим Роком стримався з висилкою святочних і новорічних бажань та щоб замість тих бажань складало жертви на зимову допомогу.

— Державний Рільний Банк задумує в найближчому році побудувати в центрі Львова напроти головної почти багатоповерховий репрезентаційний будинок, в якому будуть поміщені всі бюра тієї установи. Частина цих бюр находиться при вул. Пілсудського.

— „Муф пан по польску — ту нема України“... Нашим студентам, які виконували земельні роботи сповняючи заступну військову службу траплялися нераз неприємности за те, що вони між собою і до своїх наставників говорили українською мовою. Такий випадок мали студенти, які копали землю на терені „Т-ва Огрудкуф Дзялкових“ на Замарстинові. Коли по 6-ти денній праці (кожного дня по 8 годин) дотичні студенти звернулися до наставника, щоби їм видав посвідки про виконання заступної служби (вживаючи очевидно українсьої мови) дістали відповідь: „муф пан по польску — ту нема України, за круткє зембі маце“. На вияснення студентів відповів дижурний інспектор лайкою і змусив студентів, щоби перервали дискусію. Чи військова влада не вгляне в цю справу та чи не повчить наставників, щоби вони шанували українську мову?

— Проти гета у високих школах. Міжнародня Секція Академічної Ліги іменем 944 професорів із 110 американських університетів вислала до міністра освіти, проф. Свєнтославського письмо із закликом знести систему окремих лавок у вищих школах у Польщі.

Більше малих вигр уводить новий плян Клясової Льотерії.

Від Директора Польського Льотерійного Монополю ми дістали такий комунікат:

Навязуючи до вияснень, які я подав пресі перед кількома днями, я таки переконався, що подекуди можна узгіднити бажання грачів обидвох родів, саме: збільшити кількість вигр коштом їх висоти, однак затримати змогу виграти на один льос більшу суму. Полягає це на тім, що затримуючи висоту дотеперішніх вигр, навіть частинно підвищуючи їх, ділимо льос на більшу кількість частин, однак з тим, що ціна частини льосу не буде змінена. І так у 41-ій льотерії льос буде поділений на 5 частин. Кожна частина коштуватиме 10 зол. Загальна кількість льосів буде зменшена із 195.000 до 160.000. Вигра міліон золотих буде втримана. Головна вигра 1-ої кляси дасть зол. 100.000, в II-ій — 125.000, в III-ій — 150.000. В цей спосіб на одну частину льосу припаде вигра менша в клясі IV-ій замість 250.000 — зол. 200.000, в I-ій клясі замість зол. 25.000 — 20.000, в II-ій клясі 25.000 без зміни, в III-ій клясі замість 25.000 зол. — 30.000, але з другої сторони замість чотирох, що досі вигравали буде тепер їх пятьох. Отже вигляди вигр збільшилися для всіх грачів на 25%.

Розуміється, що найнижчу вигру збільшено до зол. 32.50, так, щоб відтрутивши 20% вона відповідала ціні льосу до найближчої кляси. В цей спосіб збільшено кількість вигр, а з нею і вигляди на вигру, а теж збільшено змогу виграти міліон — 100.000, навіть 125.000 і 150.000 зол. Отже коли хто хоче виграти більшу суму може засобитися у всі 5 частин льосу.

Не можна би цього другого осягнути попросту розбиваючи вигри на менші суми. Маю враження, що тим новим способом задоволимо якщо не всіх грачів, так напевне велику із них частину. З цею думкою вводимо на пробу цю нову систему оперту на погляді, що збільшуємо кількість менших вигр, заразом затримуючи змогу виграти більші суми.

— Подвиги вязня. У вязниці у Вронках помер голосний свого часу касовий вломник Стемпель, що підчас війни розбив у Москві, Петрограді та на Кавказі три відділи російського державного банку, звідки зрабував кілька міліонів рублів. За вкрадені гроші накупив багато дорогоцінностей, з яких частина для нього в Росії пропала. Опісля Стемпель приїхав до Варшави і хотячи здобути собі суспільне становище, побудував при вул. Маршалковській театр „Чорний Кіт“, будучи його директором. Одначе згодом він знову взявся до давнього „ремесла“ і приловлений в нападі на касу в Познані був засуджений на 7 літ вязниці.

— За протижидівські ексцеси. У львівському суді відбулася розправа проти пятьох польських студентів за нічну авантуру та побиття поліцаянта. Студента Роберта Штекера, що перебуває у слідчій вязниці за дефравдацію кількох тисяч зол. в кухні Братньої Помочі, засудили на пів року вязниці, Косовського на 8 місяців і Стадника на пів року. Двох обвинувачених увільнили

— **Львівська хроніка.** До церкви св. Петра і Павла при вул. Личаківській вломилися в ночі злодії й вкрали позолочувану чашу вартости 200 зол. — Біля залізничого мосту на Клепарові кинувся під потяг якийсь мужчина і погиб на місці. — Біля бараків при вул. Янівській якась жінка напилася сільного квасу в намірі самогубства. Її відставили до шпиталю. — До мешкання поліційного розвідчика Яна Кушліка закралися вночі злодії й забрали все білля та гардеробу, лишаючи Кушліка та його жінку тільки в нічному біллю.

— **Краєва хроніка.** В Тернополі потяг переїхав 59-літнього залізничого емерита Е. Шпуна, розтинаючи його на половину. — В Бельську окрадено склеп Найгебавера, забираючи йому кільканацять фотографічних апаратів і т. п. на загальну шкоду 2.800 зол. У звязку з цією крадіжю арештували чотирьох львівських злодіїв Ст. Кучму, Ром. Курася, Ст. Кухарчика і Марію Мішталь. — З ріки Стрия добули тіло 26-літньої кравецької робітниці із Стрия, Марії Вайнтравб.

— **Судовий процес за обезвласновільнення кн. Радзівіла,** що розпочався в Острові, викликав велике зацікавлення серед польського громадянства. Від родини Радзівілів виступили адвокати Білінський і Барщевський. Міністерство справедливости виделегувало на розправу прокуратора Дама з огляду на публичне добро. При замкнених дверях переслухано професорів познанського університету: д-ра Білета, спеціяліста лічництва і д-ра Шехтля, відомого психольога. Переслухано теж б. капеляна кс. Ліберського, секретаря Брона та його жінку. Цікаві є ревеляції б. капеляна антонінського двору, який заявив представникам преси, що кн. Михайло Радзівіл є дивак. Кс. Ліберський мусів покинути своє становище з причини безупинних конфліктів між ними. Дійшло до того, що кн. Радзівіл хотів умістити в мешканні пароха одного двірського урядовця. Розправу відложено задля покликання нових свідків.

Зі судової салі.

ІВАН МЕЛЬНИК ПЕРЕД СУДОМ.

В четвер 16. і в пятницю 17. ц. м. зізнавали свідки на розправі проти І. Мельника, селянина з Корчмина пов. Сокаль, якого прокуратор притягнув до відповідальности за злочин державної зради зі ст. 97 § 1. к. к. (за приналежність до ОУН). Три поліцаї обтяжили підсудного кажучи, що він належав до ОУН. Ці відомости мають від конфідентів. Крім того зізнавало 15 свідків з Корчмина та засуджені на досмертну вязницю: Здріль і Шевчук. Всі ці свідки заявили, що не знають, чи підс. Мельник належав до ОУН. На питання, що люди говорили про Мельника — одні свідки заявляли, що нічого не чули; інші казали, що люди в Корчмині говорили, що Мельник належав до ОУН. Оба засуджені зізнали, що підсудний не був командантом ОУН ні не брав з ними участи в нападі на громадського секретаря ні на громадську касу. З черги промовляв прокуратор та обор. д-р К. Паньківський.

Трибунал засудив підс. Мельника на 10 літ вязниці без зарахування слідчої вязниці.

Радіокутик.

ВЕЛИКИЙ КОНКУРС ПОЛЬСЬКОГО РАДІЯ.

Оголошений уже Великий Конкурс Польського Радія викликав загальне заінтересовання в широких колах радіослухачів. Доказом цього є численні листи, які дістало Польське Радіо. З цих голосів видно, що Зимовий Конкурс Польського Радія може числити на популярність. Одначе більшість кореспондентів просить увести деякі полекшення до конкурсових умов. Обмежити число спікерів до трьох, що уможливить взяти участь у конкурсі навіть тим слухачам, які ще не встигли пізнати голосів усіх спікерів.

Польське Радіо розглянуло бажання своїх слухачів та згодилося змінити умови Великого Зимового Конкурсу так: Спікерів буде лишень трьох: Тадей Бохенський, Збігнев Свентоховський, та Юзеф Опенський. Всі вони заповідають загально-польську програму в Рашина. Умови конкурсу полягають на відгадуванню прізвищ спікерів, що виступають у конкурсі. Авдиції ці будуть однакові, по одній що місяця, в грудні, січні та лютому. Відгадану чергу спікерів треба подати в надрукованому в „Антені" конкурсовому купоні, важним для того місяця. Якщо хтось вислухав авдицію у грудні мусить відповідь вислати на грудневому купоні, коли в січні то в січневому, як у лютому то в лютневому. Умову цю слід перестерігати, тому що відповіді надіслані не на відповідному купоні будуть неважні.

Щоб узяти участь в конкурсі досить вислухати тільки одну конкурсову авдицію, тому що у всіх трьох спікери будуть виступати в цій самій черзі. Щоб зорієнтувати нових слухачів, що зареєструються в часі тривання конкурсу та не знають ще голосів спікерів, які беруть участь в авдиції, Польське Радіо надасть перед кожною конкурсовою авдицією одну для зазнайомлення. В цій авдиції спікери представляються слухачам, забираючи голос, але безсумнівну в іншій черзі, як у конкурсовій авдиції.

Першу конкурсову авдицію будуть подавати всі висильні дня 21. п. м. в год. 20.00. Попередню для зазнайомлення авдицію надано дня 1. XII. в год. 14.00. Слід зазначити, що Великий Зимовий Конкурс доступний також для нових слухачів, що зареєструються в часі конкурсу між 1. грудня 1937 р. і 28. лютого 1938. Рішає дата почтової печатки. Передбачується в Зимовому Конкурсі багато цінних нагород, першою нагородою є... авто.

Відповіді слід присилати почтою на адресу Польського Радія в Варшаві, вул. Мазовецка 5 з написом „Великий Зимовий Конкурс". Відповіді виповнені невиразно або не надіслані почтою будуть неважні.

Як слід виповнити конкурсовий купон? Перед кожним видрукованим прізвищем спікера є клітка. В ці клітки слід вписати по черзі спікерів, як вони виступали. Імя, прізвище та інші дані слід вписати дбайливо, щоби не було жадного сумніву. На це слід звернути особливу увагу.

БІРЖА.

Львів, 17. грудня 1937

Гроші.

Купно-продажа: Бельги бельг. 90·01, 89·40. Доляри американські 5·27·00, 5·24·50. Доляри канад. 5·27·00—5·24·50. Фльорени гол. 294·27—292·55. Франки фр. 18·08—17·68. Франки швайцарські 122·40—121·60, Фунти англ. 26·44—26·25. Гульдени данц. 100·20—99·80, Корони ч. 17·60—17·00. Кор. дан. 117·99—117·15 Кор. норв. 132·88—131·90, Корони шв. 136·38—135·40, Ліри італ. 21·60—20·80, Марки фінлянд. 11·63—11·25, Марки нім. 118·00 — 115·00. Шилінги австр. 99·20—98·20, Тель Авів 26·20—25·95. Марки нім. срібні 130·09 — 126·00

Вицо.

4 і пів проц. внутр. 60·38, 60·12, 3 інв. 1 ем 76·25 серія 86·00 3 поз інв. 2 ем. 75·50., серія 85·00. 5 конверс. 65·50 прем. дол. 40·75, 4 консол. 62·00

Папери.

Банк Польський 110·00 Цукор 33·50. Вугіль 27·50, 27·25. Лільпоп 60·75

Тенденція дещо сильніша.

ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ"

Львів, 17 грудня 1937 р.

1 кг. масла десер. бльок. без оп.	3·25 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. в опак.	3·30 зол.
молоко	19—20 сот.
яйця (копа)	5·60 зол.

Тенденція на масло випшкова, на молоко та яйця вдержанана.

ОПОВІСТКИ.

Отсим повідомляємо **ЧЛЕНІВ** Дому торг.-пром. **„ДОСТАВА"** кооперативи в обм. відп. у Львові, що згідно з ухвалою Загальних Зборів з 30. XI. 1937, **виплачуємо 7% дивіденди і нетто 1% товарових зворотів** тим членам, які закупили товар у часі від 1. липня 1936. до 30. червня 1937 за готівку. Щоб дістати товаровий зворот треба всі рахунки за закуплений товар **в готівці** в часі від 1. липня 1936 до 30. червня 1937 представити „ДОСТАВІ" Львів, Ринок ч. 43, найдальше до 31. січня 1938 р. — **Дирекція „Достави".** 2314

Замість вінка на могилу Великого Українця, Пробудника Народу, Кузьми Якимовича Безкровного склала Родина Білінських з Познаня на: Музей Визвольної Боротьби України у Празі зол. 5.—, Т-ву Допомоги Інвалідам 5.—, на допомогу студентству 5.—, на „Рідну Школу" 5.—, на „Просвіту" 5.—. — П. П. Іван Козак як збірку в Теребовлі зол. 11.72 на Музей в Празі.

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

АГЕНТИ (тки) до продажі поденного артикулу зголоситься „Дім Шопена", Львів, Сикстуська 11. 2297 3—3

КУПНО - ПРОДАЖ

УВАГА! Годинники Омега, Тіссо, Цима, дешево у фірмі А. Розважовський, Львів Академічна 2. Відділ дарунків на св. Миколая від зол. 2.—. 2264 3—3

СОВГИ, санки, спеціяльні ціни для молоді. Ревчнер, Легіонів 37. 22036 3-5

ШУКАЮТЬ ПРАЦІ

АДВОКАТСЬКИЙ аплікант з 2-річною практикою в рухливих канцеляріях шукає патрона. На жадання референції. Зголошення під: „Навіть зараз". 2306 1—2

РІЖНІ

ФАБРИКА ДЗЕРКАЛ, шліфарня шкла А. Тортен тепер **Бема 12 а.** тел. 224-81. 1959 22-30

БЮРО ПРИПОРУЧЕНЬ „СВЯТОВІД" влекшує життя, все полагодить всюди в краю і за кордоном. Львів, Академічна 23, тел. 200.08. 2237 6—30

КНИЖКИ на дарунки у всіх мовах — найдешевше в Книгарні „Міль Книжковий", Баторія 6. 2300 2—2

РАДІОПРИЙМАЧІ Горнифон супергетеродина (Віденъ) майже новий оказійно продасть „Дім Шопена", Львів, Сикстуська 11. Також нові супери заграничні і краєві від зол. 270.—. 2297 3-3

ВИБАГЛИВІ БОНЖУРКИ мужеські 9.80 16.90, ранні плащі 13.80. 17.80. „АСТРА" фабрика білля, Львів, Сикстуська 2. 2163 2—0

1.90 КОМПЛЕТ (сорочка, майточки) теплий і тревалий та всілякі трикотажі і білля дешево. „СВІТ ДИТИНИ" Львів, Сикстуська 2. 2164 3—0

НАЙПРАКТИЧНІШІ дарунки на св. Миколая зі золота, срібла — годинники „Докса", „Цима", „Тіссо", „Омега", „Льонжін", поручає найдешевше фірма Ваддер, Львів, Шайнохи один. 2170 4-?

ЖАРІВКИ від 5—25 ват. 70 сотиків, детекторовий голосник 5.— зол., двополумінна лямпа 6.— зол., кухонна лямпа 2.— зол. „Централя жарівок", Ринок 21. 2318 1—5

РОБІТНЯ артистично-бронзівнича виконує всякі церковні речі, як монстранції, чаші, павуки і т. п. Віззолочує теж чаші та всяке інше. Фединський Степан, Львів, Вірменська ч. 25 (в реальности „Зорі"). 1927 9—15

КОВДРИ, простирала з власної виробні. КОЦИ вовняні і фланелеві. Ціни найнижчі! ВАНК, ПЛ. МАРІЯСЬКА 6. Жадної філії не маємо. 2223 5—10

ВИБАГЛИВІ декорації кімнат, фіранки ручної роботи, накидки, матеріяли, по дуже низькій ціні поручає Виробня Фрайліха, вул. Сикстуська 21. 2157 7—0

ОГОЛОШЕННЯ.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів Ринок 10.